

Most már csak az a kérdés, hogy ki mit gondol az általános műveltségről. Számomra Smetana, Botticelli, Arany János, Széchenyi István, a Kirchhoff- és Faraday-törvények éppúgy beletartoznak, mint az úszás vagy az idegrendszer tudása. No, a mai diákok ezt már nem feltétlenül gondolják így.

Egy hajdani többszörös versenyzőtársam, aki ma vegyész doktorandusz, így panaszkodott földrajz dolgozat előtt: Minek az a sok fránya vaktérkép a GPS korában? Nem akarom megbántani a földrajz szakos kollégákat. Ők bizonyára tudják a választ. Én inkább sóprögetnék a saját portám előtt. Biztos, hogy minden pénzügyi szakembernek, hegedűvirtuóznak, szociológusnak tudnia kell a Faraday-törvényeket? Hiszen ha bármikor kíváncsiak lennének rá, néhány kattintással hozzáférnének az ismeretnek. Nem az volna a fontosabb, hogy ha már elérték a neten a megfelelő helyet, képesek legyenek megérteni az ott leírtakat? Vagyis az lenne a jó, ha a gyerekekkel töltött idő legnagyobb részében nem ismereteket kellene átadni, hanem azt taníthatnánk, hogy ők maguk hogyan juthatnak hozzá a megfelelő forrásokhoz, és azokat megfelelő kritikával értelmesen föl tudják dolgozni.

No és a leendő mérnököknek, orvosoknak valóban elengedhetetlen a görög falanx, a huszita szekértábor, vagy bármely más harcmódor sikeres alkalmazásának ismerete, VIII. Henrik valamennyi felesége sorrendben? Nem lenne elegendő, ha annyit tudnának történelemből, amennyi ahhoz szükséges, hogy öntudatos állampolgárokká váljanak? A többi elérhető a világhálón.

Több európai országban, és másutt a világban is léteznek olyan oktatási rendszerek, amelyekben a közoktatásban töltött évek vége előtt két évvel a diák maga választhatja ki azt a néhány tantárgyat, amelyet tanulni szeretne a felsőoktatásba való sikeres bejutása érdekében, és egyáltalán nincsenek úgynevezett kötelező érettségi tárgyak. Hiszen mindenkinek más a fontos tantárgy. Az ilyen rendszerekben nem fordul elő, hogy annak, akinek magyar és történelem a felvételi tárgya, lényegesen kisebb a tanulmányi terhelése, mint annak, aki biológiából és kémiából kénytelen emelt szintű érettségit tenni, no meg még négy kötelező tárgyból középszintűt.

Ha belátnánk, hogy a mi ifjú korunk óta nagyot változott a világ, és nem gondolnánk úgy az általános műveltségre, mint széles körű ismeretek fejben tartott halmazára, csökkenthetnénk diákjaink terheit, és hasznosabb tudással vértézhetnénk föl őket, mint a bármikor kikereshető lexikális ismeretek. (Amelyek döntő részét úgyis a felejtésnek tanulják.) Akkor a „miért tanítunk?” kérdésre mi, kémia szakos tanárok azt válaszolhatnánk, hogy azért tanítjuk mindenkinek a kémiát tizenhat éves koráig, hogy kialakuljon a diákokban a gondolkodásnak az a módja, ahogyan a természettudományokkal foglalkozó szakemberek közelítenek egy problémához, és az életben mindenki tudja ezt a megközelítési módot alkalmazni. Hiszen egészen biztosan föl fognak merülni természettudományos problémák a mindennapi életben. No meg azért is tanítunk meg bizonyos kémiai ismereteket, mert konkrétan előfordulnak a háztartásban, egészségvédelemben stb. Bizonyos kémiai ismeretek nem tudása életveszélyes. Továbbá azért tanítunk, hogy a jövő társadalma meg tudja különböztetni a tudományt az áltudománytól. Ne vegyenek például apoláris molekulájú gázzal dúsított vizet, és rendesen adassák be gyermekeiknek a védőoltásokat. Valamint minden természettudományos tantárgyat tanító tanárnak azért a célért is dolgoznia kell a tanítási órákon, hogy maga a tudomány elfogadása, tisztelete növekedjen a társadalomban, mert amit az emberek egyáltalán nem értenek, attól elfordulnak. Az ideai egyetemi ponthatár kihirdetésekor is megemlítették a sajtó munkatársai, hogy a ter-

mészettudományos és mezőgazdasági szakok vesztek a népszerűségükből. A társadalom nem érti a tudományt. Nem szereti a tudományt. Minek is költene rá? Innen szép nyerni. Tegyük vonzóvá.

Ha már túl vagyunk az összes diákra nézve kötelező tananyag oktatásán, jön a jutalomjáték. A fakultációt választó diákokat természetesen a tudomány alapjaiba vezetjük be a sikeres egyetemi tanulmányok reményében.

No és igen. Juliska néni remek módszerei közül is egyre kevesebb válik be manapság. Nagyszerű lenne, ha ki tudnánk dolgozni a tananyag kutatásalapú földolgozásának a tanulók számára élvezetes módját, és szinte minden, ami az iskolában a fakultáció előtt történik, ezen a módon történne. Így a mai tananyagoknak csak a töredékét tudnánk megtanítani, ezért magasabb fakultációs óraszámokra lenne szükség. Ott azután jöhetnének az elméleti ismeretek, hisz akkor már csaknem felnőttekkel van dolgunk.

No és természetesen nem önthetjük ki a fürdővízzel a gyereket. Valamennyi lexikális ismeretre szükség van, sőt mire egy fakatos elvégzi az egyetemet, rájön, hogy nagyon is sokra, de a közoktatásban a mérték nagyon fontos. Az is elengedhetetlen, hogy ne csak mi, hanem minden tantárgy egyformán tanúsítson önmérsékletet.

A díj átvételekor egyik társam csendben azt mondta: Azért az, hogy életműdíj, elég rosszul hangzik. Igen. Azt jelenti, hogy munkás életünknek az a része, mely túlnyomónak mondható, már a hátunk mögött van. Vices dolog épp ilyenkor alkotói válságba kerülni, és megkérdőjelezni az eddig végzett munkát. De ez viszi előre az ügyünket. A mai fiatal tanárok majd jobban csinálják, és mire a pályájuk végéhez közelednek, ők is azt látják majd, hogy akkorát változott a világ, hogy ismét másképpen kell tanítani, mint amikor ők elkezdték a pályájukat.

Akármit is tanítottunk, közben végig emberek voltunk, és emberként mindannyian igyekeztünk a tanítványainkat segíteni. A diákokkal kialakított kapcsolataink mindenképpen óriási örömforrást jelentenek. Kevés idős ember van olyan kellemes helyzetben, mint a pedagógus, amikor megöregszik. Számos fiatal barátja van, és nem temetésekre jár, hanem doktori védésekre, esküvőkre, házavatókra, babanézőbe. Természetesen csak olyankor, amikor nem kell az unokákra vigyázni.

Helyesbítés

Októberi számunkban jelent meg Bárczy Zoltán *Ide vésem fiam...* című könyvének ismeretése, amelyet tévesen egy korábbi kiadás címlapja illusztrált. Mostani képünk az új kiadás borítóját mutatja be.

